

KATALOG INTERKULTURALNIH ŠKOLSKIH PROJEKATA

Projekat:
Socijalna inkluzija i poboljšanje uslova života
Roma i Romkinja u Srbiji

KATALOG INTERKULTURALNIH ŠKOLSKIH PROJEKATA

Novi Sad, 2015

Pomu na grunđama

Rroma ūe gruna

Nekada galbu u tijerivo bremo,
majanglal ande lungo nakhlji vrjama,
zag Pomu na tijet krenjme,
kana e Rroma pe droma teljardine,

Seuse rečo rečije bremo
sas šukhar milajeski vrjama,
zag Pomu droma broma pripitlobanje.

kana Rroma pente vredara phandadine.

SLIČNE REĆI

VREME

VRJAMA

PUT

DROMA

ROMI

RROMA

UVODNE NAPOMENE

Projekat pod nazivom „Socijalna inkluzija i poboljšanje uslova života Roma u Srbiji“ Ekumenske humanitarne organizacije (EHO) se realizuje u periodu od 2013. do 2016. godine uz podršku Švajcarske organizacije HEKS-EPER, Švajcarske agencije za razvoj i saradnju i Švajcarske federalne kancelarije za migracije.

U saradnji sa osnovnim školama na teritoriji Srbije u okviru projekta je održano ukupno 30 obuka namenjenih prosvetnim radnicima pod nazivom „Uvod u interkulturalno obrazovanje“ i „Ni crno ni belo – program za rad sa decom/mladima protiv predrasuda, za toleranciju i interkulturalnost“. U obukama je učestvovalo 562 prosvetna radnika iz 132 škole koje se nalaze u 83 različita mesta. Cilj obuka za prosvetne radnike bio je razvijanje profesionalnih kompetencija zaposlenih u školama/ustanovama za uvođenje interkulturalnog obrazovanja i planiranje interkulturalnih akcija.

Nakon savladne obuke, učesnici su imali priliku i mogućnost da se oprobaju u praktičnoj primeni naučenog, izradom malih projekata koji promovišu interkulturalnost. Tokom tri godine trajanja projekta, finansijsku podršku za realizaciju dobilo je 30 najuspešnijih predloga projekata iz 30 osnovnih škola. Preko 3.000 učenika učestvovalo je u interkulturalnim projektima u različitim aktivnostima. Svaki podržani mali projekt rezultat je stvarne potrebe konkretnе škole i sredine u kojoj se ona nalazi i predstavlja pokušaj da se uoči i suoči sa svakodnevnom situacijom, koja ponekad, na prvi pogled, i ne ukazuje na postojanje problema. Cilj nam je bio da doprinesemo:

- izgradnji razumevanja, uspostavljanju kontakata između različitih kultura uz uzajamno poštovanje vrednosti, tradicije i normi i dijaloga među grupama koje pripadaju različitim kulturama;
- izgradnji fleksibilnog stava prema kulturnim različitostima;
- spremnosti učenika da se aktivno uključe u socijalnu

- interakciju sa osobama drugog kulturnog porekla;
- unapređenju sposobnosti komunikacije između ljudi koji pripadaju različitim kulturama;
- smanjenju predrasuda i diskriminacije i većoj ravnopravnosti i solidarnosti;
- promovisanju i unapređivanju interkulturnog obrazovanja kroz primenu i multiplikovanje znanja i veština stečenih u toku obuke, razvojem kurikuluma kao i primenom aktivnog i participativnog učenja.

Verujemo da će aktivnosti realizovane u školskim interkulturnim projektima i prikazane u ovom Katalogu, kao i ostale projektne aktivnosti, doprineti uspešnoj integraciji romske dece i omladine u postojeći sistem obrazovanja.

Tanja Stojković,
Ekumenska humanitarna organizacija

PREDGOVOR

*Interkulturalnost – kao cilj ... kao put ... kao način ... kao sredstvo
Interkulturalnost – naša stvarnost
Živeti „sa“, a ne „pored“*

Mnoštvo različitosti spaja nas nevidljivim nitima i kao tanana mreža drži nas na okupu, pomaže da budemo tu, zajedno, da živimo zajedno, da živimo „sa“, a ne „pored“.

Tolerancija, tolerancija kao empatija, a ne tolerancija kao trpljenje ili popuštanje pred različitostima. Da li se interkulturalnost i živeti „sa“ uči, dobija rođenjem ili stiče...

Danas, u vremenu ispunjenom brojnim preprekama i teškoćama u svim realnostima života - ekonomskoj, nacionalnoj, verskoj, jezičkoj, rodnoj..., samo institucionalno obrazovanje i vaspitanje nije u mogućnosti da se izbori sa svim izazovima koje donosi život u multikulturalnoj, multikonfesionalnoj, multinacionalnoj i multijezičkoj sredini, kakva je Vojvodina.

Biti svestan svega što nas ograničava u životu – zatvorenost u jednu grupu, jednu teritoriju, uz malo znanja o drugima, o sopstvenoj i tuđoj istoriji, nepoznavanje svojih i tuđih običaja i navika, neprihvatanje različitosti, krutost, opiranje promenama u ponašanju i razumevanju drugih ljudi, strah od promena i nepoznatog - polazna je osnova za prevazilaženje tih ograničenja.

Važno je znati da ograničenja u životu mogu da se prevaziđu učenjem i sticanjem znanja u školi i van nje kroz različite oblike formalnog i neformalnog obrazovanja i vaspitanja i proširivanjem svojih vidika druženjem sa različitim ljudima. Nije dovoljno samo prihvatići da neko sa drugačijom kulturom živi pored nas, ali odvojeno od nas. Potrebno je i upoznati se sa drugačijom kulturom, običajima, književnim i

likovnim delima, muzikom, jezikom, načinom oblačenja, načinom komuniciranja, drugačijim pogledom na svet... Obogatiti sebe novim znanjem ne znači odbaciti svoje. U svakom od nas ima dovoljno prostora za nešto novo, zanimljivo i dragoceno, a da se pritom ne gubi ništa od sopstvene kulture i suštine.

Katalog projekata, koji je pred vama, predstavlja niz pitanja i dilema, ali istovremeno i riznicu ideja, mogućnosti, konkretnih akcija, koje su ostvarljive kako u školi, tako i u njenom užem i širem okruženju.

Katalog može da posluži i kao svojevrstan vodič, u smislu uočavanja i osvešćivanja realnog stanja, osmišljavanja konkretnih akcija koje će osnažiti sve učesnike u realizaciji i stvoriti preduslove i mogućnosti za trajnost i održivost akcija, međusobno povezivanje, zajedničko planiranje, organizaciju i realizaciju aktivnosti koje će se prenositi sa generacije na generaciju, a istovremeno širiti u vidu koncentričnih krugova iz škole kao centra interkulturnosti u konkretnoj lokalnoj zajednici.

U nekim sredinama ovo je možda prvi korak na putu interkulturnog vaspitanja i obrazovanja, negde je potvrda i dokaz da je drugačijim oblicima i metodama rada u neposrednom nastavnom, vannastavnom i vanškolskom radu moguće senzibilisati pojedince i grupe od najranijeg uzrasta i usvojiti prave interkulturne vrednosti i implementirati ih u svakodnevni život pojedinca, porodice i šire lokalne i društvene zajednice.

Interkulturno obrazovanje doprinosi prevazilaženju stereotipa i predrasuda o pojedincima i manjinskim zajednicama, ali i inkluziji, prihvatanju i ostvarivanju jednakog prava i dostupnosti obrazovanja bez diskriminacije i izdvajanja po osnovu pola, socijalne, kulturne, etničke, religijske i druge pripadnosti, mesta boravka ili prebivališta, materijalnog i zdravstvenog stanja, teškoća i smetnji u razvoju i invaliditeta ili po nekim drugim osnovama.

Uključivanje u obuke, planiranje konkretnih akcija i njihova realizacija, najefikasniji su put jačanja profesionalnih kompetencija nastavnika za podršku razvoju ličnosti učenika i kompetencija za komunikaciju i saradnju.

Na taj način prosvetni radnici znaju i razumeju, umiju da prepoznaju, mobilišu i podstiču razvoj kapaciteta svakog učenika uz uvažavanje individualnosti i saradnju sa roditeljima i drugim partnerima u vaspitno-

obrazovnom radu. Angažujući učenike u različitim aktivnostima, uvažavajući njihove individualne razlike i zakonitosti psihičkog razvoja, primenjujući konstruktivne postupke pri rešavanju razvojnih problema i u situacijama krize i konflikata, stvarajući mogućnosti i okruženje za aktivnosti, interesovanja i potrebe učenika, uvažavajući njihove stavove i mišljenja, prosvetni radnici podstiču samopouzdanje i samopoštovanje i podižu nivo aspiracija svih učenika i omogućavaju evaluaciju sopstvenog rada analizirajući i prateći njihovu motivaciju, zadovoljstvo, angažovanost, samostalnost i istrajnost u radu.

Saradnja sa partnerima i korišćenje svih raspoloživih resursa u školi i okolini podstiče razmenu mišljenja, gradi atmosferu međusobnog poverenja u zajedničkom radu, a u interesu učenika. Aktivnim i konstruktivnim uključivanjem u život škole pojedinci se, bez obzira na uzrast, ohrabruju za razmatranje i uvažavanje različitih inicijativa i njihovo ostvarivanje.

Jelena Kriš Piger,
profesor pedagogije

INTERKULTURALNI ŠKOLSKI PROJEKTI
REALIZOVANI U PERIODU
OD 2013. DO 2015. GODINE

OŠ „Dositij Obradović“, Opovo: „Zajedno je lako znati kako“

2013

OŠ „Miloš Crnjanski”, Hrtkovci: „Interkulturalnost - naša stvarnost”

OŠ „Miloš Crnjanski“, Hrtkovci: „Interkulturalnost - naša stvarnost“

Ciljevi projekta:

Osnažiti učenike za razumevanje različitih kultura kroz osnivanje fotosekcije. Podići motivaciju učenika da samostalno koriste fotoaparat i video kamjeru. Unaprediti sposobnosti učenika za osmišljavanje, snimanje, montažu i prikazivanje kratkog filma.

Rezultati projekta:

Osnovana foto sekција, kupljena oprema za snimanje filmova i 15 učenika je obučeno za rukovanje opremom, planiranje, snimanje i montažu kratkih filmova. Pripremljen je scenario, snimljen i montiran film „Interkulturalnost, naša stvarnost“, i održana svečana promocija filma u Domu kulture. Realizovana *Nedelja interkulturalnosti* u okviru koje je predstavljena kultura 7 etničkih zajednica koje žive u Hrtkovcima.

Efekti projekta:

Preko 10% stanovnika je bilo uključeno u realizaciju projekta i interkulturalne aktivnosti će biti uključene u godišnji razvojni plan škole. Foto sekciјa će biti uvrštena u ponudu vannastavnih aktivnosti u godišnjem planu rada škole.

OŠ „Jan Kolar“, Selenča:
„Jedan sasvim običan školski dan“

Ciljevi projekta:

Ojačati odnos među učenicima, podstići uvažavanje različitosti i desegregaciju. Povećati svest učenika slovačke i romske nacionalnosti o interkulturnosti i toleranciji.

Rezultati projekta:

Održan *Dan interkulturnosti* uz sportski, muzički i likovni program, i kviz o poznавању romske i slovačke kulture. Nabavljena sportska i ostala oprema omogućila je i deci romske nacionalnosti da učestvuju u svim programima. Za pobednike je organizovana jednodnevna ekskurzija.

Efekti projekta:

Veća uključenost romske dece u aktivnostima škole, umanjene predrasude i bolja komunikacija među učenicima koji pripadaju različitim kulturama.

3

OŠ „Nebojša Jerković”, Buđanovci: „Verujte, nikad bolje”

Cilj projekta:

Stvoriti uslove u školi za boravak i rad ugroženih učenika, među kojima je veliki broj Roma koji kod kuće nemaju uslove za učenje i izradu domaćih zadataka.

Rezultati projekta:

Adaptirana je i opremljena prostorija školske biblioteke koja se koristi i za druženje učenika, vršnjačko učenje, dopunski rad sa učenicima, održavanje sastanaka učeničkog parlamenta i za održavanje nastave za polaznike projekta „Druga šansa”.

Efekti projekta:

Razrađen scenario za radionice o stereotipima, predrasudama, interkulturnosti i toleranciji i održano 5 radionica na teme koje se odnose na interkulturnost. Škola postaje prepoznatljiva po interesovanju zaposlenih za teme iz oblasti ljudskih prava. Učešćem u prekograničnim projektima zaposleni dalje razvijaju svoje kompetencije u ovoj oblasti.

OŠ „20. oktobar“, Vrbas:
„Druga šansa – novi pogled na svet“

Cilj projekta:

Osnažiti polaznike projekta „Druga šansa“.

Rezultati projekta:

Kupljena je oprema za snimanje filmova. Romi, polaznici projekta „Druga šansa“, samostalno su snimili, montirali i prikazali film u kome iz ličnog ugla iznose svoje životne priče, stavove, iskustva, impresije o školi i školskom životu. Film sadrži i svedočenja nekadašnjih polaznika o tome u kojoj meri su ostvarena njihova očekivanja od projekta „Druga šansa“. Predstavnici Nacionalne službe za zapošljavanje i Centra za socijalni rad prikazuju ovaj film svojim korisnicima da bi ih motivisali da nastave obrazovanje.

Efekti projekta:

Prikazujući polaznike projekta „Druga šansa“ kao vredne i ravnopravne članove zajednice sa specifičnim načinom života, kulturom i tradicijom, projekat je doprineo razvijanju empatije, smanjivanju diskriminacije i etničke distance. Pored toga, unapredio je svest o vlastitoj vrednosti i samopouzdanje Roma i doprineo povećanju njihove vidljivosti. Polaznici su postali promoteri projekta „Druga šansa“, koji ličnim pozitivnim iskustvima motivišu nove polaznike da se uključe.

OŠ „Veljko Vlahović“,
prigradsko naselje Šangaj, Novi Sad:
**„Otkrij ko si, time se ponosi!
Snaga je u tebi, samo je upotrebi!“**

Cilj projekta:

Osnažiti romske učesnike - unaprediti samosvest, povećati znanje o kulturi Roma, podstići prihvatanje sopstvenog identiteta i poboljšati školsko postignuće.

Rezultati projekta:

Školski uspeh romske dece poboljšan je zahvaljujući učestalijem korišćenju kompjutera i učešćem u interkulturnim radionicama koje su realizovane u školi i prvoj romskoj biblioteci „Trifun Dimić“ u Šangaju. Realizovana je završna projektna akcija pod nazivom *Ponosan sam što sam Rom* u okviru koje je napravljen interkulturni pano, organizovan kviz i predstava forum teatra o problemu diskriminacije i upriličeno gostovanje muzičara iz Udruženja romskih studenata.

Efekti projekta:

Interkulturne aktivnosti će se nastaviti i u narednoj školskoj godini sa novim ciljnim gupama, drugim nacionalnim zajednicama i roditeljima. Predavanja, tribine, posete uspešnih Roma u biblioteci doprineli su boljem upoznavanju Roma sa vlastitom kulturom i izgradnji sopstvenog identiteta.

OŠ „Ivo Lola Ribar“, Ruma:
„Zabavna biblioteka za sve“

Ciljevi projekta:

Podstaći učenike Rome i ostale učenike da više koriste usluge biblioteke. Uspostaviti saradnju i razmenu učenika svih nacionalnosti.

Rezultati projekta:

U saradnji sa učeničkim parlamentom, pedagoškim asistentom i bibliotečkom sekциjom formiran je spisak za obnovu fonda školske biblioteke, koji je bio neadekvatan i zastareo i bez ijedne knjige i časopisa na romskom jeziku. Nabavljen je preko 300 knjiga, velik broj dečjih časopisa i stripova i izvršena pretplata na časopise. Organizovane su radionice u kojima su promovisani nabavljeni sadržaji i interkulturne vrednosti kroz crtanje stripova o sličnostima i razlikama svakodnevnog života različitih socijalnih i etničkih grupa zastupljenih u školi i prevođenje sadržaja iz dečjih knjiga sa srpskog na romski i obrnuto.

Efekti projekta:

Povećano korišćenje bibliotečkog fonda. Nabavljena je literatura i na romskom jeziku, ali se pokazalo da mali broj romskih učenika pozna svoj jezik. Isplanirano je da se pedagoški asistent u narednom periodu angažuje i na podsticanju romskih učenika da savladaju bar osnovne pojmove maternjeg jezika i upoznaju stvaralaštvo na romskom jeziku.

OŠ „Jozef Marčok Dragutin“, Gložan: „Oživimo bogatstvo slovačke tradicije u školi“

Ciljevi projekta:

Proširiti i obogatiti znanje učenika o sopstvenoj (slovačkoj) kulturi i kulturi naroda koji žive na teritoriji Vojvodine. Uspostaviti saradnju i prijateljstvo učenika slovačke nacionalnosti sa učenicima i nastavnicima srpske i mađarske nacionalnosti.

Rezultati projekta:

Na časovima slovačkog jezika učenici su se upoznali sa slovačkom tradicijom tako što su obrađivali i dramatizovali običajno-obredne radnje, dečje igre, poslovice i slično. Predmetni nastavnici su sa učenicima obradili slovačke narodne pesme (muzička kultura), motive narodnih običaja, nošnje, arhitekture (likovna kultura), pripremili prezentacije na temu slovačke tradicije (informatika), obradili narodne običaje vezane za verske praznike (verska nastava) i uporedili srpske i slovačke običaje (srpski jezik). Organizovana je završna izložba likovnih i literarnih radova i priredba posvećena slovačkim božićnim običajima. Organizовано је druženje i upoznavanje učenika slovačke, srpske i mađarske nacionalnosti kroz posetu OŠ „Petefi Šandor“ u Novom Sadu i zajedničku posetu etnografskoj postavci Muzeja Vojvodine.

Efekti projekta:

Izgradnja partnerstava sa školama iz drugih sredina koja može da preraste u tradicionalne susrete i ima tematske povode. Okupljanja učeničkih parlamenata su sadržinski obogaćena kvizom *Koliko se poznajemo*, koji je rezultat ovog projekta i koji će se realizovati sa i u drugim školama.

OŠ „Dobrosav Radosavljević Narod“, Mačvanska Mitrovica: „Školski tematski dan posvećen razvijanju interkulturnalnosti“

Ciljevi projekta:

Upoznati decu sa poreklom, načinom života i običajima Roma. Podstaći decu da uvide razlike, ali i velike sličnosti, među pripadnicima različitih nacionalnosti i na taj način se približe jedni drugima. Poboljšati atmosferu, kvalitet nastave i uslove za negovanje tradicije i kulture Roma u školi.

Rezultati projekta:

Tematski dan je realizovan promovisanjem interkulturnalnosti na različite načine u okviru više nastavnih predmeta (čas narodne tradicije, svet oko nas, priroda i društvo, likovno, srpski jezik, istorija, muzička kultura). Pored toga, održano je predavanje u vidu prezentacije na video bimu prilagođeno uzrastu učenika, kviz *Koliko se poznajemo*, i predstavljanje literarnih i likovnih radova.

Efekti projekta:

Učenici su proširivanjem znanja o drugim narodima, učenjem o zajedničkoj istoriji, poreklu i običajima (Roma i ostalih naroda koji žive u okruženju), uvideli razlike, ali i velike sličnosti, među pripadnicima različitih nacionalnosti, smanjili predrasude i razvili veću toleranciju jedni za druge i međusobno razumevanje. Interkulturne aktivnosti će se nastaviti i po završetku projekta u narednoj školskoj godini u drugim mestima i odeljenjima škole, naročito u izdvojenim seoskim odeljenjima, u kojima nastavu pohađaju učenici romske nacionalnosti.

OŠ „Ivo Lola Ribar“, Novi Sad:
„Nije nam nužno da živimo ružno“

Cilj projekta:

Razviti duh otvorenosti i interkulturne saradnje.

Rezultati projekta:

Održane su radionice *Skriveno blago* o sličnostima i razlikama među nacionalnim zajednicama koje su zastupljene u školi. Realizovano je niz aktivnosti u saradnji sa OŠ „Ljudevit Štur“ iz Kisača, OŠ „Kokai Imre“ iz Temerina i boravkom OŠ „Dositej Obradović“ iz Novog Sada.

Efekti projekta:

Učenici su senzibilisani za bolje upoznavanje kulture drugih manjinskih naroda Vojvodine i njihovih običaja, verovanja i specifičnosti svakodnevnog života. Razmena dobrih praksi, vršnjačka edukacija i promocija interkulturnih vrednosti doprineli su razvijanje duha otvorenosti i interkulturne saradnje. Projekat „Nije nam nužno da živimo ružno“ uvršten je u školski razvojni plan u okviru teme *Negovanja narodne tradicije*.

OŠ „Boško Palkovljević-Pinki”, Sremska Mitrovica: „Interkulturalni mozaik“

OŠ „Boško Palkovljević-Pinki”, Sremska Mitrovica: „*Interkulturalni mozaik*“

Cilj projekta:

Proširiti znanja o kulturi svog i drugih naroda i etničkih grupa. Razviti socijalne i građanske kompetencije koje doprinose poznavanju, poštovanju i razvoju interaktivnog odnosa među kulturama, konstruktivnom učešću u društvenom životu i unapređenju kvaliteta života u zajednici. Razviti kulturnu svest i kreativno izražavanja kroz muziku, slikanje, igre, ples, verbalnu komunikaciju.

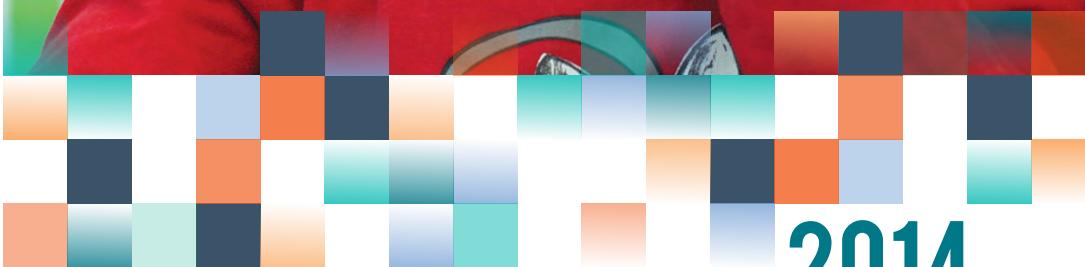
Rezultati projekta:

Organizivona je *Nedelja interkulturnalnosti*. Ponedeljak: jezičko izražavanje - čitanje teksta „Bodljikavo prase“ na srpskom, hrvatskom, romskom, engleskom, francuskom i nemačkom jeziku. Utorak: ples - izražavanje pokretom, odnosno plesnim koracima, uz muziku različitih kultura. Sreda: hrana - postavljanje štandova sa nacionalnim specijalitetima uz degustaciju. Četvrtak: dečje igre - igre dece iz različitih kulturnih miljea. Petak: likovno izražavanje – promocija likovnog konkursa *Interkulturalni mozaik*, kolaža likovnih prikaza prethodno prezentovanih kultura. Izrađen je pano sa nazivom škole i pozdravom dobrodošlice na šest jezika koji se izučavaju u školi.

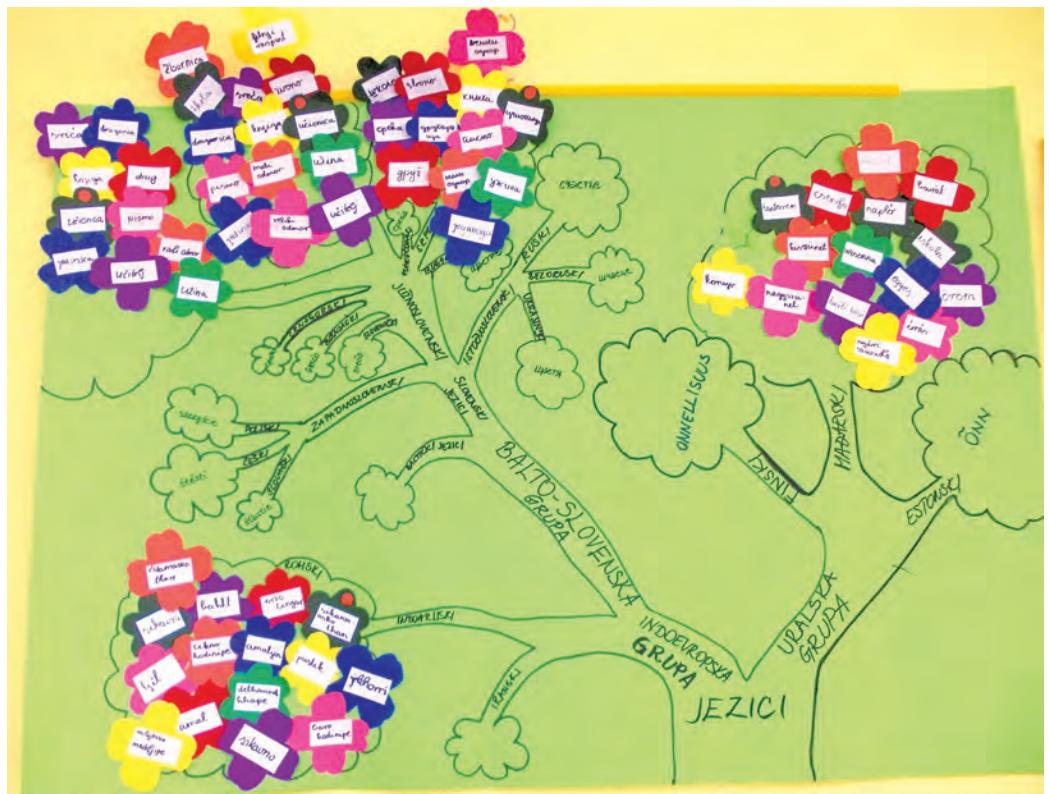
Efekti projekta:

Sve aktivnosti projekta su snimljene. Film prikazuje prožimanje i moguće načine interakcije među različitim kulturama. Film je narezan na kompakt diskove i koristi se u nastavi i vannastavnim aktivnostima. Aktivnosti projekta su promovisane u lokalnoj zajednici. Komentari u školi i lokalnoj zajednici su pozitivni. Učenici, nastavnici i roditelji stekli su nova znanja o različitim kulturama. Projekat je doprineo razvoju timskog rada i saradničkih odnosa unutar škole i stvorio osnovu za razvoj interkulturnalne svesti kod učenika, ali i u lokalnoj zajednici.

OŠ „Dositelj Obradović“, Opovo. „Zajedno je lako znati kako“

2014

OŠ „Sečenji Ištvan“, Subotica: „Različitost sadi, zajedništvo gradi“

OŠ „1. oktobar”, Botoš: „Moje i tvoje je naše”

Opšti cilj:

Osnažiti nastavnike i učenike da zajedničkim delovanjem stvore klimu u školi u kojoj različitosti obogaćuju njen život i čine je sigurnim i podsticajnim okruženjem za svu decu.

Specifični ciljevi:

Razviti svest o potrebi poznavanja i poštovanja drugih kultura kod dece i odraslih u školi. Posvestiti postojanje različitosti među kulturama i važnosti da se one poštaju i razviti veštine kojima će se u budućim situacijama preispitivati spostveni stavovi o drugima. Definisati dečju kulturu škole uz uvažavanje različitosti.

Rezultati projekta:

Realizovana je interna obuka za nastavnike o intrekulturalnosti. Uslovima škole prilagođena su 4 scenarija postojećih radionica i na osnovu njih održano ukupno 18 radionica koje su obuhvatile 92% učenika škole. Kroz radionice učenici su osposobljeni da u budućnosti prepoznaju diskriminaciju u različitim situacijama. Proizvodi radionica su korišćeni za završnu izložbu. Realizovano je istraživanje na temu *Kulturni identitet i poštovanje različitosti* u kome je učestvovalo više od polovine učenika škole i koje je obuhvatalo sledeće istraživačke zadatke: jezik (kako govorimo i šta kažemo), književnost (poezija Miroslava Antića o Romima), likovno (ilustracija), muzika i običaji. Organizovana je poseta zrenjaninskom pozorištu za sve učenike škole. Preciznije je definisana dečja kultura u školi. Ostvareni su i neplanirani rezultati: povezivanje sa Kulturnim centrom Zrenjanina, učešće u opštinskoj manifestaciji *Evropsko selo*, kupljeni bubenjevi i udaraljke i formirana muzička sekcija *Ritam srca*.

Efekti projekta:

Škola je postala centar kulturno-zabavnih i sportskih dešavanja u mestu. Deca ostaju duže u školi. Romska deca su međusobno počela da koriste romski jezik na času. Povećao se broj roditelja koji se uključuju u školske manifestacije. Sva deca i zaposleni učestvuju u promociji univerzalnih vrednosti. Osnažen je vršnjački tim škole. Zaposleni povezuju sadržaje i materijale (scenarije radionica) iz drugih projekata i edukacija.

OŠ „Miša Stojković“, Gaj:
„Da se razumemo bolje“

Ciljevi projekta:

Omogućiti učenicima romske nacionalnosti odlazak na školsku ekskurziju. Organizovati mali školski bioskop. Unaprediti interkulturnalno obrazovanje kroz interno stručno usavršavanje nastavnika i edukativne aktivnosti za učenike.

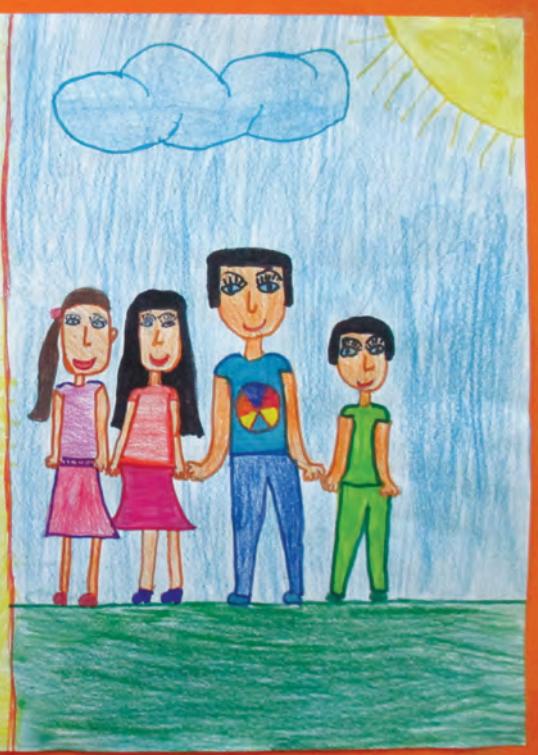
Rezultati projekta:

Održano je 15 edukativnih radionica „Uvod u interkulturnalno obrazovanje“ u svim odelenjima škole i realizovano 10 radionica „Ni crno ni belo“ sa grupom zainteresovanih učenika. Organizovan je rad *Malog školskog bioskopa* nabavkom računara i TCL televizora. Realizovan je likovni konkurs i izložba radova, i kviz na temu tolerancije kao promotivna aktivnost učeničkog parlamenta. Pravo na besplatnu ekskurziju ostvarilo je 26 učenika romske nacionalnosti.

Efekti projekta:

Realizovanje ideje i inicijative učenika da se oživi *Mali školski bioskop* doprinelo je kvalitetnijem organizovanju slobodnog vremena učenika. Uvažavanje predloga učenika biće i ubuduće podsticaj participaciji učenika u životu škole. Realizacija projekta doprinela je afirmaciji interkulturnalog i obrazovanja uopšte, kao i izgradnji bolje saradnje sa roditeljima romskih učenika i motivisanju i nagrađivanju učenika romske nacionalnosti. Projektne aktivnosti su doprinele uključivanju većeg broja učenika, naročito romskih, u vannastavne aktivnosti i njihovom dužem boravku u školi. *Mali školski bioskop* se koristi za održavanje časova romskog jezika, kao i drugih časova.

KRUPNI,
SITNI
VELKI I MALI,
I ŠTA NAM
FAL!!!

OŠ „Miša Stojković“, Gaj: „Da se razumemo bolje“

OŠ „Milivoj Omorac“, Iđoš (opština Kikinda):
„Ti i ja smo mi“

Cilj projekta:

Doprineti međusobnom prihvatanju, razumevanju, zajedničkim aktivnostima i spremnosti da se uči za život bez diskriminacije i predrasuda, uz toleranciju i humanost.

Rezultati projekta:

Pripremljena je pozorišna predstava o rešenjima problema nejednakosti i odbacivanja i izvedena u formi scenskog igrokaza (forum teatra). Na pozornici su, na način koji deca mogu razumeti, predstavljeni pojmovi i oblici različitosti i sličnosti/istosti, predrasuda, diskriminacije, nasilja i tolerancije kroz kratki scenski prikaz stvarnih pojavnih oblika kao i doživljaja koji ih prate, rešenja koja publika nudi i izbora najefikasnijeg. U pozorišnoj predstavi je učestvovalo 15 učenika kao glumci, 5 učenika kao tehnička podrška i 1.500 učenika kao aktivni gledaoci. Predstava je izvedena u samoj školi, u Domu kulture u Iđošu, u OŠ „Tihomir Ostojić“ u Ostojićevu, u Narodnom pozorištu u Kikindi i u prostorijama EHO.

Efekti projekta:

Dramska grupa je sa predstavom „Ti i ja smo mi“ sa velikim uspehom gostovala u Sloveniji i trenutno pokušava da obezbedi sredstva za nastavak projekta na međunarodnom nivou. Predstave koje se izvode pred publikom koja aktivno učestvuje, publici prenose poruku o suživotu, toleranciji i poštovanju različitosti.

OŠ „Matko Vuković”, Subotica: „Koračajmo zajedno”

Cilj projekta:

Stvoriti osnovu za uspešnu socijalnu inkluziju - izgraditi aktivno razumevanje među učenicima različitog socijalnog, kulturnog, jezičkog i religijskog porekla i fleksibilniji stav prema različostima.

Rezultati projekta:

Učenici su upoznati sa istorijskim vrednostima verskih objekata. Izrađene su tri PPT prezentacije verskih zajednica, njihovih običaja i praznika i tri plakata na kojima su prikazani karakteristični simboli verskih zajednica i značenja praznika. Napravljene su pitalice iz istorije religija. Grupa učenika, pripadnika različitih konfesija, obučena je za vršnjačku edukaciju i predstavila je prezentacije svojim drugarima od prvog do trećeg razreda. Organizovan je izlet u Beograd i obilazak verskih objekata uz razgovor sa predstavnicima triju verskih zajednica. Održan je *Dan interkulturnosti* u okviru kog su predstavljene PPT prezentacije, plakati i običaji različitih kultura.

Efekti projekta:

Projektne aktivnosti su doprinete izgradnji razumevanja i uspostavljanju kontakata između učenika različitog socijalnog, kulturnog, jezičkog i religijskog porekla. Na taj način uticalo se na unapređivanje školskog programa od prvog do osmog razreda. Predloženo je da se *Dan interkulturnosti* realizuje svake školske godine u IV kvartalu, a pitalice se mogu koristiti kao nastavno sredstvo u narednoj školskoj godini u okviru istorije, verske nastave i građanskog vaspitanja.

OŠ „Josif Marinković“, Novi Bečeј:
„Radionica ritam duše“

Cilj projekta:

Briga i zaštita ranjive dece starijeg školskog uzrasta organizovanjem njihovog slobodnog vremena.

Rezultati projekta:

Multietnička grupa od 20 dece iz dve osnovne škole u Novom Bečeju redovno je pohađala muzičku radionicu. Na radionicama su deca učila o različitim kulturama, razvijala su motoričke sposobnosti i kreativnost, sticala su muzičko i umetničko iskustvo, učila da sviraju na različitim perkusijama i stvaraju ritmove. Stečena znanja i veštine su primenili u ritam sekciji.

Efekti projekta:

Radionica je promovisala inkluzivnu aktivnost - kvalitetno muzičko obrazovanje dostupno i prilagođeno svakom detetu, bez obzira na lične karakteristike, zdravstveno stanje, nacionalnu pripadnost, porodični status, društveni i materijalni položaj. Radionice su doprinele boljem organizovanju slobodnog vremena, razvijanju kreativnosti, pozitivnog stava prema radu i druženju, kao i prevazilaženju zastarelih, ali prisutnih, socijalnih stereotipa i predrasuda. Gostovanje na medijima i festivalima doprinelo je promociji projekta i same radionice.

OŠ „Josif Marinković”, Novi Bečeј: „Radionica ritam duše“

OŠ „Dositej Obradović”, Opovo: „Zajedno je lako znati kako“

Cilj projekta:

Postići obrazovanje za jednakost i društvenu pravdu koje će osvestiti postojanje asimetričnosti u odnosima, znanjima i odgovornostima i kreirati stimulativnu sredinu u kojoj je svako uvažen i u kojoj može da se uči od drugih, sarađujući sa njima i dajući svoj doprinos. Postići da svaki učesnik razume različitost, uvažava je i koristi mogućnosti unapređivanja interkulturalnih odnosa i dobrobiti istih.

Rezultati projekta:

Članovi vršnjačkog tima i učeničkog parlamenta su obučeni za voditelje radionica i održali su 7 interkulturalnih radionica na kojima su pored učenika učestvovali i zaposleni u školi, roditelji i predstavnici organizacija i institucija. Učenici su pripremili radove za izložbu povodom Svetskog dana Roma, kada su predstavljeni kultura, običaji, književnost i narodne nošnje Roma. Deca su u toku projekta sticala samopouzdanje i izgrađivala lični i kulturni identitet. Romska deca su osnažena za korišćenje romskog jezika. Škola se povezala sa Udruženjem osoba sa invaliditetom i uključila u projekat i decu sa intelektualnim invaliditetom koja pohađaju posebno odeljenje.

Efekti projekta:

Učenici su bili otvoreni za temu interkulturalnosti i shvatili bogatstvo i značaj razlika, dok su odrasli teže prihvatali razgovor na ovu temu, distancirajući se od problema diskriminacije i predrasuda. Učesnici projekta, učenici i roditelji, su prepoznali problem nevidljivosti Roma i pokrenuli su akciju da se Opštini Opovo predloži da se naselje u kome je većinsko stanovništvo romske nacionalnosti i ulice u njemu obeleže odgovarajućim tablama.

OŠ „Dositelj Obradović“ , Opovo: „Zajedno je lako znati kako“

OŠ „Dositej Obradović“, Sombor:
„Jedinstvo različitosti – bogatstvo iskustva“

Cilj projekta:

Upoznati običaje i tradiciju vezanu za verske praznike Božić i Uskrs. Podstaći formiranje pozitivnog stava prema različitostima i komunikaciju među učenicima različitog kulturnog porekla.

Rezultati projekta:

Učenici škole su uoči Uskrsa posetili Etno kuću u Bačkom Monoštoru i sa drugovima iz romskog naselja učestvovali u radionicama o običajnim igrama i pesmama u obeležavanju Uskrsa. Učenici iz Bačkog Monoštora su uzvratili posetu prilikom obeležavanja Božića, kada je prikazan igrokaz *Božični običaji i korindjanje*. Novinarska sekcija škole je pripremila članke za Somborske novine, Prosvetni pregled i školski list. Prikupljeni su video zapisi i fotografije koji su korišteni da se pripremi trominutni spot koji je postavljen na sajt škole.

Efekti projekta:

Projektne aktivnosti su usmerile pažnju na važnost rušenja prepreka i barijera, kako rasnih tako i verskih. Saradnja sa školom u Bačkom Monoštoru se dodatno produbila pa je zajednički organizovano i takmičenje iz nemačkog jezika. Učenici se u manjoj meri verbalno omalovažavaju po osnovu rasne i verske pripadnosti. Veliki broj nastavnika je zainteresovan za učešće u ovim i sličnim aktivnostima, a primenjuju i materijale dobijene na obuci.

OŠ „Sečenji Ištvan“, Subotica: „Različitost sadi, zajedništvo gradi“

Cilj projekta:

Podstaći učenike na aktivno učešće u radionicama namenjenim proučavanju različitih nacionalnosti, religija, muzike, kulture i druženje da bi bolje upoznali jedni druge, izgradili prijateljstva, i izašli pred sve druge učenike i pokazali im produkte svoga rada sa porukom za svoju multikulturalnu zajednicu koja glasi: bogatstvo se nalazi u različitosti, a tolerancija, razumevanje i bolje međusobno poznavanje vode nas ka boljem svetu u budućnosti.

Rezultati projekta:

Održano je 30 interkulturnih radionica. Organizovan je okrugli sto na temu "Različitost sadi, zajedništvo gradi" uz prisustvo predstavnika lokalne zajednice, nacionalnih saveta, učeničkog parlamenta, drugih škola, roditelja, nastavnika, kao i medija. Predstavljeni su rezultati rada sa decom i samog projekta. Realizovana je završna priredba za sve učenike, nastavnike i roditelje. Na jezičkoj radionici gostovao je romski pisac Alija Krasnići koji je predstavio jezik, kulturu i običaje Roma.

Efekti projekta:

Posete kulturnim institucijama manjina u Subotici (Nemačkom kulturnom centru, Hrvatskom nacionalnom vijeću, Bunjevačkom kulturnom centru) i šetnja gradom u kojoj su učenici imali priliku da vide građevine različitih naroda (mađarska secesija, džamija, katedrala, crkva), bile su prilika da se učenici bolje upoznaju i shvate bogatstvo različitih kultura u kojima i sa kojima žive. Projekat je doprineo boljem povezivanju škole sa lokalnom zajednicom, kulturnim centrima, nacionalnim savetima, kao i promociji škole.

OŠ „Sonja Marinković”, Zrenjanin: „Oko gleda, a srce vidi“

Cilj projekta:

Uključiti decu u raznorodne aktivnosti da bi prepoznali zajednička interesovanja na kojima će graditi uspešniju komunikaciju, razvijati saradničke odnose i aktivnu socijalnu interakciju.

Rezultati projekta:

Projektne aktivnosti bile su zasnovane na zajedničkim interesovanjima dece za igru, sport, muziku. Ukupno je planirano i realizovano 20 radionica (likovna, foto, muzička, dramska i sportska) koje su obuhvatile 85% učenika od prvog do osmog razreda koji pohađaju nastavu na srpskom i mađarskom jeziku. U ambijentu škole su se realizovale likovna, foto, muzička i dramska radionica, a sportska radionica je realizovana na gradskom bazenu. Uspostavljena je i ojačana saradnja među učenicima različitog uzrasta, povećano je socijalno angažovanje romske dece, poboljšana je međuvršnjačka komunikacija.

Efekti projekta:

Radionice su bile specifične i razlikovale su se od uobičajenih vannastavnih aktivnosti zato što su u njima aktivno učestvovali učenici različitog uzrasta i koji nastavu pohađaju na srpskom i mađarskom jeziku. Voditelji radionica su bili nastavnici iz škole koji su tako dobili zadatak da osmisle sadržaje koji će doprineti saradnji učenika različitog uzrasta, različitog maternjeg jezika, različitih sposobnosti. Aktivnosti su doprinele jačanju osećaja pripadnosti školskoj zajednici, boljem razumevanju kulturnih i etničkih posebnosti, prevazilaženju komunikacijskih barijera, kao i podizanju samopouzdanja nastavnika i učenika koji potiču iz socio-ekonomski depriviranih sredina.

OŠ „Petar Petrović Njegoš“, Zrenjanin:
„Isti smo u svojim različitostima“

Cilj projekta:

Stvoriti pozitivnu sliku o Romima i Romkinjama i razumeti probleme njihove socijalne ugroženosti i isključenosti. Razbiti predrasude o pripadnicima romske populacije i stvoriti uslove za njihovo aktivno uključivanje u život i rad škole.

Rezultati projekta:

Kreiran je blog i organizovana je kampanja kojom su učenici promovisali nediskriminaciju, uvažavanje i negovanje različitosti, interkulturnost, obrazovanje i aktivno uključenje Roma i Romkinja u život lokalne zajednice. Održane su dve uvodne radionice, likovne radionice sa izradom bedževa i plakata protiv diskriminacije i predrasuda, radionice o diskriminaciji, o pisanju bloga, na temu dokumentarne fotografije i osmišljavanja zidnih novina. Održane su dve tribine, na temu diskriminacije i Svetskog dana Roma, na kojima su učestvovali učenici, predstavnici učeničkog parlamenta i vršnjačkih timova. Završna aktivnost je bila izložba produkata sa radionica i dokumentarnih fotografija koje su snimljene u zrenjaninskim romskim naseljima.

Efekti projekta:

Na tribinama i radionicama se došlo do zaključka da izvestan broj učenika nije senzibilisan za probleme Roma. Zbog toga će aktiv za razvojno planiranje škole posvetiti posebnu pažnju planiranju aktivnosti koje će za temu imati inkluziju Roma. Takođe je zaključeno da tim škole za pisanje projekata aktivnije aplicira na konkurse koje za temu imaju poboljšanje položaja Roma.

OŠ „Dositej Obradović“, Opovo: „Zajedno je lako znati kako“

2015

GRADIŠTANAC
Osnovna škola "Svetozar Marković"

8. 12. 2015. • Broj 8 • Godina II • Izdaj jednom godišnje

FÖLDVÁRI LAP
Svetozar Marković Általános Iskola

Tema broja:
Interkulturnost
Novina:
Romski jezik

Interview sa Nevenom Vrtulek
Děz u Bačkom Gradištu
Tanulóink munkái

OŠ „Svetozar Marković“, Bačko Gradište: „Gradištanac“

OŠ „Sonja Marinković”, Novi Sad: „Sonjina enciklopedija interkulturalnosti”

Cilj projekta:

Razviti fleksibilan stav prema kulturnim različitostima osposobljavanjem učenika za korišćenje različitih izvora interkulturalnosti u svom okruženju, podsticanjem na socijalnu interakciju sa osobama različitog kulturnog porekla i promovisanjem interkulturalnosti putem multuplikacije stečenih znanja i veština.

Rezultati projekta:

U projektat je bilo uključeno 23 učenika za koje je organizovan mini kurs novinarstva. Učenici su pripremili pitanja za intervjuje i zatim intervjuisali ukupno 25 osoba koje su predstavnici različitih kultura i imaju veze sa školom, koristeći pri tome diktafone, fotoaparate i video kamere. Intervjui su odštampani i tako je pripremljena „Sonjina enciklopedija interkulturalnosti“. Izvršena je selekcija fotografija nastalih tokom intervjuja (od 500 fotografija izabrano je 103) koje su uramljene i plastificirane. Pripremljena je izložba koja je dva meseca bila postavljena u holu škole. Video zapisi sa intervjuja su montirani i pripremljen je i projektovan “Sonjin film o interkulturalnosti”. Na premijeri filma je bilo 55 gostiju, a film je kasnije prikazan svim zainteresovanim odeljenjima škole.

Efekti projekta:

Knjiga sastavljena od intervjuja „Sonjina enciklopedija interkulturalnosti“ je napravljena tako da postoji mogućnost njenog proširivanja, odnosno, da se posle svake aktivnosti u kojoj se neguje interkulturalnost, doda nova stranica knjige. Izložba se može menjati novim temama i motivima, fotografijama, dečjim radovima i slično. Film se može dalje prikazivati različitim uzrastima i na različitim nastavnim predmetima. Nastavnik geografije i nastavnica istorije su uočili da film mogu da koriste u redovnoj nastavi. Na pedagoškom kolegijumu ove dvojezične škole doneta je odluka da se u toku novembra 2015. na nivou škole uradi tematsko planiranje sa temom *interkulturalnost*.

OŠ „Milivoj Petković-Fećko”, Platičevo: „Mi idemo dalje”

Cilj projekta:

Osnažiti i motivisati romske učenike iz jednog malog mesta da nastave školovanje nakon završene osnovne škole.

Rezultati projekta:

Projektnim aktivnostima su bili obuhvaćeni svi romski učenici od petog do osmog razreda i svi neromski učenici koji su pokazali sklonost ka stručnim školama, a nisu imali jasnu predstavu o tome šta žele da upišu. U toku maja meseca organizovane su posete u tri srednje škole u Rumi (stručnu, tehničku i poljoprivrednu) kao i poseta Sajmu obrazovanja i Zavičajnom muzeju u Rumi. O svim posetama je napravljen video zapis, a učenici su na osnovu video materijala pripremili kratak film koji su prikazali svojim nastavnicima, roditeljima i svim učenicima osmog razreda. Film će se koristiti i tokom narednih godina, a posete srednjim školama će postati tradicionalne.

Efekti projekta:

Učenici su anketirani pre i posle poseta srednjim školama i približno 80% anketiranih romskih učenika izjavilo je posle poseta da će nastaviti obrazovanje nakon završene osnovne škole (što predstavlja poboljšanje od 30% u odnosu na odgovore koji su dobijeni pre posete). Saradnja između osnovnih i srednjih škola u opštini Ruma je unapređena kroz organizovane posete učenika osnovne škole srednjim školama.

OŠ „Svetozar Marković“, Bačko Gradište: „**Gradištanac**“

Cilj projekta:

Doprineti boljem razumevanju i poštovanju različitih kultura u Bačkom Gradištu.

Rezultati projekta:

Grupa od 20 učenika zainteresovanih za pripremu i izdavanje časopisa prošla je obuku o interkulturalnosti, o osnovama novinarstva, izveštavanju, istraživačkom novinarstvu i pripremi priloga za novine. Projektom su obezbeđena oprema, teorijska obuka i praktičan rad učenika na pripremi i izdavanju četvrtog broja školskog lista „*Gradištanac*“ koji ima priloge napisane na tri jezika (srpski, mađarski i romski), 32 stranice, štampan je u boji u 100 primeraka i postavljen je na sajt škole. U realizaciji projekta su učestvovala i romska deca raseljena sa Kosova.

Efekti projekta:

Kroz obuku o interkulturalnosti učenici su izgradili fleksibilan stav prema različitim kulturama, a zahvaljujući njihovom istraživačkom radu steklena su nova znanja o istorijskim i kulturnim dešavanjima vezanim za školu i samu lokalnu zajednicu. Interkulturalnost i mesto Bačko Gradište su dve teme kojima se bavi četvrti broj školskog lista „*Gradištanac*“, koji je proglašen za najbolje školske novine u Srbiji za školsku 2014/2015.

OŠ „Nata Jeličić“, Drenovac kod Šapca:
„Sa malo volje, upoznajmo se bolje“

Cilj projekta:

Smanjiti predrasude prema Romima i poboljšati informisanost neromskega učenika in neroma o načinu života, navikama, poreklu, običajima, religiji in kulturi Roma.

Rezultati projekta:

Kupljena je opreme in održane su projekcije filmova na romskom jeziku. Učenici su obučeni da pripremaju kratke filmove in PPT prezentacije. Učenici Romi in neromi su zajedno istraživali život in rad znamenitih Roma in pripremili in prikazali PPT prezentacije o njima. Organizovane su književne večeri na kojima su predstavljene knjige na romskom jeziku in čitana poezija na romskom jeziku. Održano je veče romske muzike in pokrenut je blog učenika škole na romskom jeziku.

Efekti projekta:

Projekat je realizovan u selu Drenovac kod Šapca u kome živi oko 500 Roma, a 95% onih koji ne završe školu su romske nacionalnosti. Cilj ovog projekta je da se to stanje promeni, a tome će doprineti obuka nastavnika o interkulturnom učenju, nabavljena oprema, prisustvo roditelja na filmskim projekcijama in aktivnostima škole, kao in zbljižavanje romskih in neromskega učenika in toku istraživačkog rada.

OŠ „Zdravko Gložanski”, Bečeј:
„Istraživači narodne tradicije i kulture“

Cilj projekta:

Poboljšati poznavanje srpske, mađarske i romske kulture i tradicije i bolje međusobno razumevanje, komunikaciju i saradnju među učenicima viših razreda.

Rezultati projekta:

Ukupno 46 učenika petog, šestog i sedmog razreda raspoređenih u pet grupa su kroz 17 kreativnih radionica i časove hora i likovne kulture upoznavali srpsku, mađarsku i romsku kulturu i tradiciju da bi se bolje međusobno razumeli, komunicirali i saradivali. Učenici su vežbali aktivno učestvovanje u timskom radu, prihvatanje i uvažavanje tuđeg mišljenja i iskustava, radili na suzbijanju predrasuda i razvoju tolerancije. Na radionicama je urađeno preko 100 likovnih radova, 15 plakata, prezentacije, uvežbane su muzičke tačke i scenski prikazi. Rezultati rada prikazani su na završnoj priredbi i pratećoj izložbi koja je održana u ovoj dvojezičnoj školi.

Efekti projekta:

Projekat je pokazao da uključivanje u razne interkulturalne aktivnosti unapređuje komunikaciju između učenika i nastavnika, doprinosi razvoju socijalnih veština, tolerancije i prevazilaženju predrasuda kod učenika, kao i kod njihovih roditelja. Takođe se pokazalo, da postojanje dnevnog boravka, čije je opremanje i rad delom finansiran iz projekta, ima pozitivan uticaj na postignuće dece, pogotovo iz marginalizovanih grupa, te je potrebno tražiti mogućnosti za nastavak njegovog rada.

OŠ „Dositej Obradović“, Opovo: „Zajedno je lako znati kako“

OŠ „Sveti Sava”, Šabac: „Igrajmo se zajedno”

Cilj projekta:

Podsticanje interkulturalne komunikacije i socijalnog uključivanja marginalizovanih grupa kroz izgradnju dečjeg igrališta i organizovanje zajedničkih aktivnosti u školi koju pohađaju deca sa intelektualnim i višestrukim smetnjama, deca sa autizmom i telesnim invaliditetom.

Rezultati projekta:

U dvorištu škole, jedine ustanove ove vrste u zapadnom regionu Srbije, koju pohađa 62 učenika sa smetnjama u razvoju, na površini od oko 300 m² izgrađeno je i opremljeno dečje igralište, koju koriste i deca školskog uzrasta iz romskih porodica koje žive u susedstvu. Sprave koje su obezbeđene doprinose pravilnom psihofizičkom razvoju dece kao i stimulaciji razvoja njihovih motoričkih sposobnosti. Takođe je poboljšano korišćenje slobodnog vremena dece koja pohađaju ovu školu ili žive u njenoj blizini.

Efekti projekta:

Približno 70% učenika škole potiče iz siromašnih porodica koje žive na donjoj granici siromaštva, a skoro polovina učenika je iz romske populacije. Pošto roditelji ne mogu u dovoljnoj meri da se posvete fizičkom i mentalnom razvoju svoje dece, uloga škole i uslovi koje ona pruža su od posebnog značaja. Korišćenje igrališta i organizovanje zajedničkih aktivnosti omogućuje socijalnu interakciju između dece iz okruženja i učenika škole čime se smanjuje isključenost ovih višestruko marginalizovanih učenika.

OŠ „Jovan Jovanović Zmaj“, Subotica:
„**Interkulturalnost u vannastavnim
aktivnostima - Zajedno**“

Cilj projekta:

Promovisati i unaprediti razumevanje romske tradicije i kulture i obogatiti interkulturalni dijalog među svim akterima i akterkama nastavnog procesa u osnovnoj školi i unaprediti inkluziju romske dece u već postojeću multikulturalnu sredinu.

Rezultati projekta:

Projektom je bilo obuhvaćeno 60 učenika, dva odeljenja na srpskom i jedno na mađarskom nastavnom jeziku. U svakom odeljenju su održane po četiri radionice: stereotipi i predrasude, običaji, linija istorije tri naroda (romskog, mađarskog i srpskog) i muzičke radionice sa muzikom ova tri naroda. Nakon radionica održane su književne večeri sa čitanjem poezije. U realizaciji muzičkih i književnih večeri škola je sarađivala sa predstavnicom Kulturnog centra Roma, a u realizaciji plesne večeri sa đačkim parlamentom. Sve aktivnosti su propraćene plakatima i fotografijama koje su objavljene na školskom fejsbuk profilu i u školskim novinama.

Efekti projekta:

Iako se radi o interkulturalnoj sredini i dvojezičnoj školi, uočena je tendencija marginalizovanja i separatisanja romskih učenika zbog predrasude i nedovoljnog poznavanja romske kulture i istorije. Baveći se ovim uzrocima, projekat doprinosi boljoj inkluziji Roma u sredinu u kojoj žive. Preporuka je škole da se u nastavne planove srpskog jezika, istorije i muzičke kulture uključi više sadržaja vezanih za Rome.

OŠ „Stojan Novaković”, Šabac: „Zajedno u budućnost”

Cilj projekta:

Afirmisati i promovisati interkulturnu komunikaciju i interkulturnalno učenje tako što će se: obezbediti uspešnije uključivanje romske dece u školske aktivnosti organizovanjem kreativnih radionica u kojima bi zajedno radili učenici srpske i romske nacionalnosti, roditelji i nastavnici; promovisati romski kulturni identitet organizovanjem večeri romske muzike; razviti kapacitete romske dece za aktivnije učešće u javnom životu formiranjem mešovite plesne grupe koja će učestvovati na međunarodnom karnevalu u Šapcu.

Rezultati projekta:

Projekat je realizovan u izdvojenom odeljenju škole na Letnjikovcu u kojem ima najviše romskih učenika. Održano je: 10 muzičkih radionica, 10 radionica dekupaž tehnike, 10 origami i 3D radionica, 40 časova vežbanja plesne grupe za koju je kupljen materijal za kostime. U okviru projekta su formirane mešovite grupe (romski i neromski učenici) od 25 učenika. Plesna grupa je učestvovala na međunarodnom karnevalu u Čapljinama, Požarevcu i Šapcu. Organizovana je prodajna izložba radova sa radionica - humanitarni bazar. Prihod koji je ostvaren uručen je devojci koja je dolazila na radionice, a obolela je od raka. U šabačkom pozorištu uz prisustvo gradonačelnika i približno 250 gostiju organizovano je takozvano Romsko veče koje promoviše romski nacionalni i kulturni identitet.

Efekti projekta:

Uprava grada Šapca je prepoznala značaj projekta i finansijski je podržala dve projektne aktivnosti: *Romsko veče* i odlazak na međunarodni karneval u Čapljinama. I ostali lokalni donatori su smatrali da je ovakav projekt potreban i poklonili su školi materijal za održavanje radionica, a jedno preduzeće je besplatno sašilo kostime za karneval.

OŠ „Dositej Obradović“, Putinci: „Interkulturno učenje u učionici i van nje“

Cilj projekta:

Edukovati nastavno osoblje o primeni metoda interkulturnog učenja, razviti toleranciju i razumevanje drugih kultura među učenicima i povezati se sa drugim projektima koji će nastaviti podsticanje interkulturnosti, tolerancije i socijalne odgovornosti.

Rezultati projekta:

U cilju edukacije nastavnika održano je predavanje na temu „*Interkulturno učenje u kontekstu EU*”, prikazane su nastavne metode koje podstiču interkulturno učenje i nove nastavne metode u nastavi stranih i maternjeg jezika koje uključuju povezivanje sadržaja, jezika i kultura, predstavljena je Kancelarija za inkluziji Roma i održano predavanje o romskoj kulturi. Sa učenicima je održano: 10 jezičko-književnih radionica o povezanosti jezika sredine i stranih jezika koji se uče u školi, 5 muzičkih radionica na kojima su obrađivane različite kulture kroz njihovu muziku, 10 dramskih radionica sa kreativnim pristupom interkulturnosti i toleranciji, 5 likovnih radionica na temu drugih kultura.

Efekti projekta:

Projekat je edukovao i nastavnike i učenike, uneo je novine u način izvođenja nastave, ali i način razmišljanja nastavnika i učenika škole. Pojavilo se interesovanje za povezivanje sa školama koje realizuju interkulturnalne projekte, na primer kroz realizaciju nekih zajedničkih aktivnosti kroz koje bi deca i nastavnici upoznali druge škole, delove zemlje, drugačije načine razmišljanja i stekli nove prijatelje koji se zalažu za isti cilj kao i oni. Škola će ovaj projekat povezati sa projektom o Podunavskim Švabama, čiji je cilj upoznavanje nemačke kulture i otkrivanje istorijske povezanosti sela Putinci sa Podunavskim Švabama, što će motivisati učenike za samostalno istraživanje i učenje o nemačkom jeziku i kulturi.

OŠ „Dositej Obradović“, Putinci: „Interkulturalno učenje u učionici i van nje“

OŠ „Đura Jakšić”, Srpska Crnja: „Interkulturalnost i integracija romske dece u školski sistem”

Cilj projekta:

Poboljšati školsko postignuća romskih učenika povratnika po ugovorima o readmisiji uz praćenje njihovog napretka, dodatnu podršku i osnaživanje. Poboljšati interkulturalnu komunikaciju, interakcije, razumevanje i poštovanje između romskih i neromskih učenika. Smanjiti predrasude i stereotipe koji postoje u školi i lokalnoj zajednici prema Romima povratnicima po ugovorima o readmisiji.

Rezultati projekta:

Koordinatorka projekta je sprovedla istraživanje položaja povratnika po ugovorima o readmisiji anketiranjem porodica povratnika. Rezultati pokazuju da romske porodice samo zbog ekonomskih i zdravstvenih problema odlaze u inostranstvo da traže azil i da je azil način preživljavanja. Organizovano je 6 interkulturalnih radionica u koje su pored učenika povratnika bili uključeni i njihovi roditelji i nastavnici romskog i nemačkog jezika. U toku radionica učenici su prikazali države i gradove u kojima su boravili tokom azila, govorili su o svojim susretima sa kulturama zemalja u kojima su bili, o svojim lepim i manje lepim iskustvima.

Efekti projekta:

Projekat se bavio problemima učenika povratnika po ugovorima o readmisiji, kao što su reintegracija u školski kolektiv i sredinu u koju se vraćaju, često nepoznavanje srpskog jezika, privikavanje na staru i novu sredinu i kulturu sa kojom se sreću. Znanja i iskustva koja su ovi učenici stekli (na primer znanje stranih jezika) u školi nisu prepoznata, niti su cenjena. Pored toga, deca i njihovi roditelji često nailaze na nerazumevanje kada se radi o razlozima njihovog odlaska i izloženi su brojnim predrasudama i stereotipima. Ovaj projekat je doprineo smanjenju predrasuda, ali i uspešnoj integraciji učenika povratnika po ugovorima o readmisiji u školski sistem: nijedan učenik povratnik na kraju školske godine nije ponavljao razred, niti je imao slabu ocenu.

OŠ „Matko Vuković“, Subotica: „Koračajmo zajedno“

Naslov: Katalog interkulturalnih školskih projekata

Autor: Ana Bu

Izdavač: Ekumenska humanitarna organizacija

Urednice: Tanja Stojković, Jelena Kriš Piger

Lektura: rAzlika Novi Sad

Fotografija na naslovnici: Ian Wright

Fotografije iz OŠ "Dositej Obradović" iz Opova: Goran Nikolić

Tiraž: 300

Ekumenska humanitarna organizacija

Ćirila i Metodija 21

21000 Novi Sad

Tel/faks: (021) 466-588, 469-683, 6504-296, 6397-626

E-mail: tanjas@ehons.org

<http://www.ehons.org>

Copyright © 2015

Ekumenska humanitarna organizacija, Novi Sad

Sva prava zadržana. Nijedan deo priručnika ne može se reprodukovati
ni u kom obliku bez dozvole Ekumenske humanitarne organizacije.

**HEKS
EPER**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation
State Secretariat for Migration

Ekumenska
Humanitarna
Organizacija